

Czech Republic

Identifikace publikací

Knihy, hudebniny a pokračující zdroje jsou produkty, které se svým obsahem výrazně odlišují od ostatního zboží. Celý sortiment publikací bez problémů prochází pokladními terminály prodejců, v rámci Systému GS1 je však často identifikován způsobem odlišným, využívajícím upravené datové struktury a v některých případech i odlišné datové nosiče.

GS1 BarCodes

System GS1

Identifikace knih, hudebnin a pokračujících zdrojů

Jedním z velmi zajímavých, dobře prodejných sortimentů na pultech většiny prodejců se staly knihy, hudebniny a pokračující zdroje, tj. seriálové, periodicky vydávané publikace – noviny, časopisy apod. I v tomto případě je nezbytné zajistit unikátní identifikaci standardizovanými čárovými kódy. Oproti ostatnímu zboží jsou však tyto produkty v mnohém specifické, a proto je potřeba jim věnovat pozornost.

Výrazné rozdíly existují především u periodických publikací, ale též kupříkladu u pravidelně vydávaných zvukových a video nosičů. Nejmarkantnější odlišnost je v jejich obsahu. Ačkoli se jedná o produkty, které mají stálé rozměry nebo hmotnost, jejich obsah, tj. texty, informace či nahrávky, se mění. U novin je náplň měněna prakticky denně, u ostatního sortimentu podle periodicity vydávání. Druhým podstatným rozdílem je stahování této skupiny produktů z trhu. Mezi prodejcem a vydavatelem je zde obvykle přítomna ještě třetí strana – distributor. Tento partner v současné době využívá benefitů ze snímání čárových kódů ještě více než samotný prodejce, zejména při zmíněném stahování z trhu, tzv. remitendě. Významným rozdílem knih, hudebnin a periodik oproti ostatním druhům produktů je také jejich globálně unikátní identifikace, která může využívat mezinárodních, oborových standardů ISSN, ISMN a ISBN. Všechny tyto rozdíly System GS1 podchycuje a zohledňuje v úpravách datové struktury, vlastních symbolů i jejich umístění na obalech. V praxi jsou používány dvě varianty identifikace knih, hudebnin i pokračujících zdrojů:

- **Identifikace s využitím standardní struktury GTIN.**
- **Identifikace využívající standardních čísel ISSN, ISMN a ISBN.**

Identifikace s využitím standardní struktury GTIN

Pro kódování knih, hudebnin i pokračujících zdrojů se používá struktura GTIN-13, která je v případě seriálových publikací doplněna o dvou, případně pětimístný doplňkový symbol.

Struktura GTIN-13, resp. GTIN-13+2 a GTIN-13+5

Standardní GTIN-13 je složen ze tří částí:

- GCP, GS1 Company Prefix, tj. pro uživatele neměnná numerická sekvence složená z prefixu země (Česká republika – 859) a z čísla firmy, které přiděluje GS1 Czech Republic.
- Číslo produktu – přiděluje vydavatel, případně distributor uvádějící produkt na trh.

– Kontrolní číslice – vypočtena dle standardního algoritmu (modulo 10).

Tato struktura může být rozšířena o dvou či pětimístný doplňkový kód, jehož popis a pravidla tvorby jsou uvedeny dále.

GCP přidělený GS1 Czech Republic má proměnnou délku 7, 8 nebo 9 znaků (tj. 859 + F₁ až F₆), v závislosti na souvisejícím rozsahu pozic (Z₁ až Z₅), nutných pro identifikaci jednotlivých produktů.

GTIN-13												
8	5	9	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	Z ₅	K
8	5	9	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	K
8	5	9	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	F ₆	Z ₁	Z ₂	Z ₃	K

V čísle produktu musí být rozlišeny jednotlivé varianty, tedy každá odlišnost od standardního provedení. Jedná se zejména o vkládané promoční a reklamní předměty, např. zvukové nebo video nosiče, dárkové předměty, vzorky kosmetiky apod., speciální vydání a dvojčísla, případně jiné (především cenové) odlišnosti důležité pro obchod.

Identifikace využívající standardů ISSN, ISMN a ISBN

Na základě bilaterálních dohod mezi GS1 Global Office a Mezinárodní agenturou ISBN (International Standard Book Numbering – mezinárodní standardní číslování knih) sídlící v Londýně, Mezinárodní agenturou ISMN (International Standard Music Numbering - mezinárodní standardní číslování hudebnin) sídlící v Berlíně a Mezinárodním centrem ISSN (International Standard Serial Numbering - mezinárodní standardní číslování seriálových publikací) sídlícím v Paříži lze využít pro kódování knih, hudebnin a pokračujících zdrojů též struktury mezinárodního standardního čísla ISBN, ISMN nebo ISSN, kterému je předřazen vyhrazený GS1 prefix. Pokud publikace nesplňuje podmínky pro přidělení čísla ISBN, ISMN či ISSN (např. křížovky, kalendáře,

inzertní noviny atd.) vydavatel použije klasické struktury GTIN-13 (viz předchozí kapitola). Pro přidělení mezinárodně unikátních čísel ISBN, ISMN a ISSN, kontaktuje uživatel příslušné národní pracoviště. Přidělení GCP pro GTIN-13 zabezpečuje GS1 Czech Republic. Veškeré kontakty jsou uvedeny na zadní straně tohoto materiálu.

• IDENTIFIKACE KNIH S VYUŽITÍM ČÍSLA ISBN

Kniha je tištěný, rukopisný nebo jakýmkoli jiným způsobem rozmnožený grafický dokument, knihařskými technikami zpracovaný do tvaru svazku, tvořící myšlenkový a výtvarný celek.

Přesné definice a seznam nejběžnějších druhů publikací, které lze ve vztahu k přidělování ISBN považovat za publikaci, je možno nalézt v materiálu „Příručka uživatele systému ISBN“ vydaném Národní agenturou ISBN v ČR. Od července 2010 lze přidělovat čísla ISBN i online publikacím. Pro označování knih čárovým kódem EAN-13 s využitím čísla ISBN je důležité mít pro každý titul přiděleno **mezinárodní standardní číslo knihy, tzv. ISBN.**

Struktura GTIN-13 ISBN

Původní číslo ISBN je tvořeno ze tří částí oddělených pomlčkami. První identifikuje zeměpisnou nebo jazykovou oblast, druhá určitého vydavatele a obě jsou přidělovány Mezinárodní agenturou ISBN. Třetí část identifikuje konkrétní vydání publikace určitého vydavatele a je výlučně v pravomoci vydavatele. Od roku 2007 vychází číslo ISBN ze struktury Systému GS1. Skládá se z:

- GS1 prefixu – organizací GS1 Global Office jsou přiděleny dva prefixy (**978 a 979**)
- čísla ISBN – bez mezer a pomlček, přidělené Národní agenturou ISBN v ČR
- kontrolní číslice – vypočtené dle standardního algoritmu modulo 10.

GTIN-13 ISBN

9	7	8/9	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	K
---	---	-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---

PŘÍKLAD – převod ISBN na strukturu GTIN-13 ISBN

číslo ISBN – původní	80-7003-000-4
číslo ISBN	978-80-7003-000-4
číslo GTIN-13 ISBN	9788070030004

• IDENTIFIKACE HUDEBNIN S VYUŽITÍM ČÍSLA ISMN

Do této skupiny patří např. partitury, kapesní partitury, vokální partitury, soubory partů,

samostatně dostupné jednotlivé party, jednorolístová vydání populárních písní (pop folio), antologie atp. Do tohoto portfolia jsou zařazené též hudebniny v Braillově písmu.

Pro označování hudebnin čárovým kódem EAN-13 s využitím čísla ISMN je důležité mít pro každý titul přiděleno **mezinárodní standardní číslo hudebniny, tzv. ISMN.**

Hudebnina je písemný, tištěný dokument, jehož podstatou je záznam hudební skladby notovým písmem (partitura), a jehož součástí může být i text.

Struktura GTIN-13 ISMN

Původní ISMN mělo na první pozici písmeno, které jednoznačně identifikovalo, že se jedná o hudebninu (M - Music). Na rozdíl od čísla ISBN neobsahuje číslo ISMN identifikátor zeměpisné nebo jazykové oblasti, v níž vydavatel působí. Od roku 2008 vychází číslo ISMN ze struktury Systému GS1. Skládá se z:

- GS1 prefixu – přidělen organizací GS1 Global Office (**979**)
- čísla ISMN – bez mezer a pomlček, přidělené Národní agenturou ISMN v ČR
- kontrolní číslice – vypočtené dle standardního algoritmu modulo 10.

GTIN-13 ISMN

9	7	9	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	K
---	---	---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---

PŘÍKLAD – převod ISMN na strukturu GTIN-13 ISMN

číslo ISMN – původní	M-2600-0043-8
číslo ISMN (M nahrazeno 0)	979-0-2600-0043-8
číslo GTIN-13 ISMN	9790260000438

• IDENTIFIKACE POKRAČUJÍCÍCH ZDROJŮ S VYUŽITÍM ČÍSLA ISSN

Identifikace seriálových publikací se liší od číslování a označování knih či hudebnin na první pohled použitím doplňkových kódů. Použití těchto doplňkových kódů za hlavním kódem GTIN-13 se dále rozděluje podle toho, jde-li o **deníky nebo časopisy**. V případě deníků je doplňkový kód pětimístný a v případě časopisů dvoustupňový.

Deníky jsou definované jako periodické publikace vycházející častěji než jednou za týden. Časopisy jsou periodické publikace vycházející jednou týdně nebo menší frekvencí, obsahující alespoň 1/3 textu.

Použití doplňkových kódů při označování periodik je povinné!

Systém GS1 využívá jako jednu z možností identifikace seriálových publikací strukturu GTIN-13, s využitím mezinárodního standardního čísla seriálové publikace tzv. ISSN.

Struktura GTIN-13 ISSN

Číslo ISSN vychází ze struktury Systému GS1. Skládá se z:

- GS1 prefixu – přidělen organizací GS1 Global Office (**977**)
- čísla ISSN – bez pomlček a kontrolní číslice
- varianty – stanovuje vydavatel
- kontrolní číslice – vypočtené dle standardního algoritmu modulu 10.

GTIN-13 ISSN

9	7	7	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	V ₁	V ₂	K
---	---	---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---

Variantou se rozumí každá odlišnost od standardního provedení. U deníků se jedná např. o cenovou variantu (standardní provedení – pondělní až čtvrteční vydání má variantu 00, páteční vydání s přílohou má variantu 01 a sobotní dvojnásobné vydání má variantu 02) a/nebo regionální variantu (české, moravské, slezské, atd. – varianty 00, 01, 02, atd.). U časopisů jde většinou o varianty vycházející z vkládání promočních a dárkových předmětů, dále pak speciální vydání, dvojčíslo atp.

PŘÍKLAD – převod ISSN na strukturu GTIN-13 ISSN

číslo ISSN (Lidové noviny)	0862-5921
číslo ISSN bez pomlčky a kontr. č.	0862592
předřazení GS1 Prefixu	9770862592
přiřazení varianty	977086259200
GTIN-13 ISSN včetně kontr. č.	9770862592005

Základní pravidla tvorby doplňkových kódů

Dvumístný doplňkový kód je závislý na periodicitě vydávání.

- Týdeníky: číslo týdne (01 – 53)
- Čtrnáctideníky: číslo prvního týdne (01 – 53)
- Měsíčníky: číslo měsíce (01 – 12)
- Dvuměsíčníky: číslo prvního měsíce (01 – 12)
- Čtvrtletníky: číslo prvního měsíce ve čtvrtletí (01 – 12)
- Sezónní vydání: první číslo = poslední číslo letopočtu; druhé číslo = 1 jaro, 2 léto, 3 podzim, 4 zima
- Pololetníky: první číslo = poslední číslo letopočtu; druhé číslo = 1 první pololetí, 2 druhé pololetí
- Ročenky: první číslo = poslední číslo letopočtu; druhé číslo = 5

Pětimístný doplňkový kód poskytuje doplňující informaci o konkrétní publikaci. Definice číselné struktury je ponechána na vydavateli.

Doporučení Systému GS1 je zakódování dne, kdy publikace vychází, a to ve formátu:

- První dvě číslice představují poslední dvoučíslí letopočtu (např.: pro rok 2013 tedy 13)
- Následující 3 číslice pořadové číslo dne (001 – 365)

Hodnota X představuje základní stavební kámen čárového kódu, tzv. Modul X, šíři nejuzšího prvku, tj. čáry nebo mezery, který se nachází v daném čárovém kódu.

Rozměry

Symbol EAN-13+2

Jmenovitá šíře X (100 %)	0,33 mm
Jmenovitý rozměr (šířka x výška)	45,54 x 26,26 mm
Rozměrové možnosti	80-200 %
Ochranná zóna	Levá: 11X Pravá: 7X
Ochranná zóna střed	7-10X
Minimální kvalitativní stupeň	1,5/06/670

Symbol EAN-13+5

Jmenovitá šíře X (100 %)	0,33 mm
Jmenovitý rozměr (šířka x výška)	54,45 x 26,26 mm
Rozměrové možnosti	80-200 %
Ochranná zóna	Levá: 11X Pravá: 7X
Ochranná zóna střed	7-10X
Minimální kvalitativní stupeň	1,5/06/670

Umístění

Umísťování symbolů se na pokračujících publikacích liší podle typu média při **respektování pravidla okraje**. U seriálových publikací je hlavní symbol vždy následován doplňkovým symbolem, který nese doplňkové informace. Doplňkový symbol musí být vždy umístěn vpravo od hlavního symbolu, a to rovnoběžně s ním.

Knihy: V pravé dolní čtvrtině zadní strany, blízko hřbetu, při respektování ochranných zón čárového kódu.

Časopisy: V levé dolní čtvrtině titulní strany, blízko okraje, při respektování ochranných zón čárového kódu.

Noviny: Symbol se umísťuje do levé dolní čtvrtiny titulní strany, blízko okraje, při respektování ochranných zón symbolu.

Pravidlo okraje: Čárový kód by neměl být umístěn blíže než 8 mm nebo dále než 100 mm od nejbližšího okraje.

Související normy

ISO/IEC 15420 – Information technology – Automatic identification and data capture techniques – EAN/UPC bar code symbology specifications

ISO/IEC 15416 – Information technology – Automatic identification and data capture techniques – Bar code print quality test specification – Linear symbols

ISO 2108:2005 – Information and documentation – International standard book number (ISBN)
ČSN ISO 2108 – Informace a dokumentace – Mezinárodní standardní číslování knih (ISBN)

ISO 10957:2009 – Information and documentation – International standard music number (ISMN)
ČSN ISO 10957 – Informace a dokumentace – Mezinárodní standardní číslo hudebnin (ISMN)

ISO 3297:2007 – Information and documentation – International standard serial number (ISSN)
ČSN ISO 3297 – Informace a dokumentace – Mezinárodní standardní číslo seriálových publikací (ISSN)

Kontakty

České národní středisko ISSN

Národní technická knihovna
Technická 6, 160 80 Praha 6 – Dejvice
tel.: 232 002 440-1, 232 002 470
e-mail: jaroslava.trckova@techlib.cz, <http://www.issn.cz>

Národní agentura ISBN v ČR

Národní knihovna ČR
Klementinum 190, 110 00 Praha 1
tel.: 221 663 306, 221 663 173, fax: 221 663 306
e-mail: isbn@nkp.cz, <http://www.nkp.cz>

Národní agentura ISMN v ČR

Národní knihovna ČR
Klementinum 190, 110 00 Praha 1
tel.: 221 663 311, fax: 221 663 306
e-mail: magda.sakova@nkp.cz, <http://www.nkp.cz>

Czech Republic

GS1 Czech Republic
Na Pankráci 30
140 00 Praha 4
T +420 234 633 145
F +420 234 633 147
E info@gs1cz.org
www.gs1cz.org